

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

SUY NGHĨ VỀ MẪU THUẬN GIỮA CÁC NHÓM LỢI ÍCH TRONG XÃ HỘI HIỆN NAY

HOÀ BAÙ THÂM (*)

Trước thời kỳ đổi mới, xã hội Việt Nam phát triển trong một cơ chế bao cấp nặng nề nhất, mỗi con người, mỗi tổ chức trong xã hội đều hưởng về lợi ích chung của toàn dân tộc. Nhất là trong nhiều kiến chiến tranh liên miên, số tập trung tinh thần, sức lực và của cải vì mục tiêu giải phóng dân tộc thống nhất đất nước, khiến mỗi cá nhân, mỗi tổ chức bước phải tạm thời quên đi quyền lợi riêng của mình. Các quyền lợi về kinh tế trong phạm vi vô cùng hạn chế. Nhà nước bước phải sử dụng chế độ tem phiếu, bìa số phân phối chất cần thiết. Số phân phối giữa các nhóm người không rõ rệt. Mặc dù trong xã hội lúc đó có nhiều nhóm khác nhau tồn tại, những mẫu thuận, và thậm chí lợi ích chèn lấn nhau, không thể hiện rõ.

Khi kinh tế mở cửa, môi trường cạnh tranh nảy sinh và môi trường số phân phối, phân tầng tạo nên những nhóm xã hội khác biệt và có thể ảnh hưởng lẫn nhau, bởi lợi ích kinh tế. Vấn đề nảy sinh hiện nay trong xã hội ta là sự xuất hiện các mẫu thuận và xung đột lợi ích nhóm, nhờ các cuộc biểu tình, bãi công của một bộ phận công nhân, nông dân xung quanh vấn đề tiền lương, đất đai, các phân tầng của một số người trong xã hội liên quan

nhân và các giai cấp chất lượng hàng hóa, tiền phí và lệ phí các loại... Những mẫu thuận và xung đột lợi ích trên không hoàn toàn xuất phát từ mỗi giai cấp hoặc mỗi tầng lớp có ảnh hưởng, hay một khu vực địa lý nào - theo quan niệm truyền thống trước đây - mà từ những người có chung một quan hệ tới một loại lợi ích cụ thể nào đó không theo hai chiều lợi - hại, nối liền nhau, ví dụ lợi ích phát sinh từ đất đai như các mẫu thuận giữa các nhà nông, chính quyền nhà nước và những người sử dụng đất đai số lợi ích từ mỗi loại hàng hóa giữa bên tiêu thụ và bên cung cấp, lợi ích từ việc mua bán sức lao động giữa người lao động và người sử dụng lao động...

Nếu nghiên cứu những nhóm xã hội có mẫu thuận và xung đột về lợi ích trong quá trình phát triển kinh tế mở cửa và hội nhập, phải nghiên cứu về sự xuất hiện những nhu cầu mới trong xã hội, từ đó các nhóm xã hội có lợi ích khác nhau, nối liền nhau một hình thành trong việc thỏa mãn các nhu cầu của mình. Các nhóm xã hội này không có thành phần và những ranh giới theo các nhóm và giai tầng xã hội truyền thống nữa. Không phải mỗi nông dân đều có ruộng đất bỏ quy hoạch giải tỏa và phải đi kiếm tiền, vấn đề những nông dân trở thành ông chủ giàu có trên mảnh đất của mình, hình thành một tầng lớp mới không có trong bảng tên trước đây nữa. Ngay cả tầng lớp nhà nông và nhà công nhân cũng mới xuất hiện từ những cá nhân có

(*) TS., nguyên Vụ trưởng – Giám đốc NXB Chính trị quốc gia vùng Bắc Bộ.

dõa trên tiêu chí chung chung lỗi ích, trong xã hội luôn xuất hiện những nhóm lỗi ích mỗi trên cơ sở những hoạt động công cộng, cũng nhờ mà từ những nhóm lỗi ích nào rồi khi hoạt động sinh ra chúng không tồn tại nữa. Trước kia, không còn nhóm lỗi ích người tiêu dùng và khách hàng, nay thức số nào xuất hiện. Hiện nay, hàng tồn tại số nào lập giữa những người còn những lỗi ích khác nhau, nhờ giữa những nhà sản xuất trong nước và những nhà nhập khẩu, giữa những người sản xuất và người tiêu dùng, giữa những người cung cấp dịch vụ và người thụ hưởng dịch vụ, giữa các tổ chức công lập và tổ nhân hoạt động trong cùng một lĩnh vực... Trong tổng lĩnh vực sẽ còn những nhóm lỗi ích tồn tại không có tổ chức, những vài thời gian, do phải theo đuổi bắt về lỗi ích của mình trước những nhóm có lỗi ích rồi lập, các nhóm lỗi ích chính thức có tổ chức sẽ lần lượt ra đời. Đây là một hiện tượng xã hội vẫn đang theo qui luật khách quan. Số nhiều chính quan hệ về lỗi ích trong xã hội giữa các nhóm người là một yêu cầu hàng ngày ra trước mắt chúng ta để tập số ở mình về kinh tế và xã hội, xã hội nhằm xây dựng một xã hội công bằng và văn minh.

Ngày nay, chúng ta thức hiện nên kinh tế thị trường, nền kinh tế xã hội chủ nghĩa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế thì số phần hóa lỗi ích ngày càng đa dạng và còn những nội dung và biểu hiện rất khác trước. Trong nội xuất hiện các nhóm xã hội mà thuận nhau về lỗi ích kinh tế (nhóm lỗi ích), chủ yếu không chỉ là cấp độ tầng lớp, giai cấp, dù mà thuận loại này vẫn tồn tại khai thác tập. Các nhóm lỗi ích (có khi trong cùng một giai cấp tầng lớp) có thể là sinh mệnh thuận trong tổng giai cấp, tầng lớp hay giữa các giai cấp, tầng lớp, nan xen giữa chúng, không thể quy về giai cấp hay tổng lớp cụ thể.

Những tác động hình thành nên những mâu thuẫn xung đột lỗi ích chung hiện nay.

- Khi bắt đầu ta chuyển sang phát triển nên kinh tế thị trường, công nghiệp hóa, nông nghiệp hóa, hiện đại hóa và xã hội hóa thì vẫn về lỗi ích thiết thân của từng cá nhân, từng nhóm, giai tầng xã hội và những mâu thuẫn, thậm chí xung đột giữa chúng nổi lên ngay cạnh rồi. Những lĩnh vực thị trường là những lĩnh vực lợi nhuận, là những lĩnh vực lợi ích kinh tế

- Quá trình nông nghiệp hóa, công nghiệp hóa và

thông mai hóa cũng phần hóa các lỗi ích và những chạm nhiều tới lỗi ích của các chủ thể trong xã hội về cơ bản sinh lợi, thu lợi không cùng cơ bản thiết hai, bắt lỗi tùy theo tổng quan hệ chủ thể

- Những chính sách và luật pháp của nhà nước ra đời về nền kinh tế cho quá trình phát triển kinh tế xã hội và nền kinh tế thị trường các lỗi ích của các chủ thể này. Những chính sách và luật pháp có mặt kịp thời, những nhiều mặt có mặt cấp, chạm trực tiếp chí chừa sai, chừa ruộng, cùng với việc thức hiện nội dung thức tiến bộ tác động bởi những công cụ tích cực và tiêu cực khác nhau để tác động gây nên số phần tập về quan hệ giữa các lỗi ích

- Trước những khách quan và chủ quan rồi nền kinh tế thị trường ngay một số sai không những về mặt xã hội mà trước hết là về mặt kinh tế lỗi ích. Các chủ thể lỗi ích hình thành dưới hình thức nhóm có danh hay nhóm xã hội có lỗi ích rồi lập và tồn tại bắt nên nhóm, tập đoàn lỗi ích. Số tác động giữa các nhóm này bắt nên không chỉ có mặt tổng động lỗi ích theo kiểu cùng có lỗi mà cũng động thôi hình thành nên những nội lập, những tranh chấp lỗi ích, những va chạm, những xung đột lỗi ích.

Nhờ vậy, chúng ta chuyển tiếp các giai cấp và lỗi ích giai cấp là chính sang phân tích nhóm và lỗi ích nhóm, cụ thể là nhóm lỗi ích. Tuy nhiên, cần hai cách tiếp cận này nếu cần thiết nên nhận thức mâu thuẫn, xung đột xã hội ở nước ta hiện nay.

Những mâu thuẫn nhóm nhỏ nhóm giữa các nhà giàu và với nhóm người chịu ảnh hưởng từ hoạt động này từ nội là khai phá biến hiện nay trên các lĩnh vực. Nhóm nhà giàu có thể là tổ nhân, có thể là nhà nước, thông xuất hiện "các nhóm mâu thuẫn" ở dạng khai thác, năng chủ yếu nhất là trong tổng quan "bỏ bỏ nhà giàu - có quan nhà nước - những người lao động" nhờ ba cách của một tam giác. Những chúng nữa ra "bỏ bỏ loại nhóm chủ thể có mâu thuẫn lỗi ích" (phân loại) nhờ sau: a) Mâu thuẫn giữa nhà giàu và (nhà sản xuất hay kinh doanh) và người lao động (trong sản xuất, trong tiêu dùng, trong học tập, trong các khu dân cư có liên quan); b) Mâu thuẫn giữa nhà giàu và nhà nước (cơ quan nhà nước hay các bộ chính quyền, hay thể hiện ở một chính sách nào đó); c) Mâu thuẫn giữa người lao

những vai trò của cô quan nhân nước thóc thì công vui, d) Nhóm mau thuận lời ích thời 4 là nhóm giữa các nhà nậu tở, sản xuất kinh doanh với nhau (có khi gọi là các tập đoàn lời ích)... Hiện nay, về mặt phân chia lời ích thì tình trạng nhà nậu tở hưởng lời nhiều hơn, nhân nước nước mỗi phần, còn người lao nông, nhất là trong diện “nền buôn bán toả”, thì thua thiệt nhiều, nhờ nhân nình của Ủy ban Thông vụ Quốc hội ký hợp năm 2007 trong nhiệm kỳ Quốc hội khóa 12 nhân nình. Đây là một thóc tế mau thuận có xung nổi lời ích khai phá biến hiện nay. Thóc tế là nhà xuất hiện “nhóm nậu cô” hay “nhóm trực lời” (trong lĩnh vực nhà nậu, lĩnh vực sản xuất, buôn bán, lĩnh vực y tế và giáo dục mà ở đó có sự kết, một ngoại giữa nhà nậu tở và công chức tha hoà, lời đúng quyền lực) và “nhóm bù nậu cô” – nhóm bù làm thiệt hại, gọi là nhóm thiệt lời, mau thuận, xung nổi với nhau khai gây gặt (nhờ mau thuận, xung nổi xuyên suốt, nói lên chung nhất hiện nay). Nhóm nậu cô hay trực lời là nhóm lời đúng các kế hoạch luật pháp, hoặc dựa vào thế lực kinh tế chức quyền, sự tha hoá cũn nhân công chức) nên thóc hiện lời ích có lời cho mình, gây thiệt hại cho nhóm khác và xã hội (nhóm thiệt lời). Nghĩa là nhóm nậu cô hay *nhóm trực lời* và *nhóm thiệt hại* là hai loại nhóm lời ích nặng chúi y nhất hiện nay.

Các nhóm xã hội mau thuận về lời ích, nhất là lời ích kinh tế và thóc chất và trình độ hết hình thành nhờ mau thuận giữa các nhóm lời ích.

Theo chúng tôi khi nói mau thuận, xung nổi lời ích trong xã hội thì phải hiểu mau thuận giữa những lực lượng nào, những nhóm người nào? Hiện tại qua thảo luận thì có thể thấy có 3 quan niệm và 3 cách tiếp cận, phân loại theo nhóm người (chiều ngang) như sau:

- Cách thứ nhất, chæ nói chung là mau thuận, xung nổi lời ích giữa những người: người nậu tở và người hưởng lời, hoặc giữa người lao nông và người sử dụng lao nông, hoặc giữa những

người học và người quản lý giáo dục, hoặc giữa những người quản lý và những người bị ảnh hưởng chất thải y tế hoặc giữa những người sản xuất, buôn bán thóc phẩm và những người tiêu dùng thóc phẩm... Theo cách này thì những quan hệ mau thuận giữa các chủ thể này không quy về (không sử dụng khái niệm) nhóm xã hội hay nhóm lời ích. Vì, ở các nước phát triển thông thường thấy khái niệm nhóm xã hội thì chæ liên quan tới nậu tở xã hội, nhóm lời ích thì là loại nhóm có thể chực và có vai trò nông hành lang. Những nơi nhờ vậy liệu nậu tở và nông chæ?

- Cách thứ hai, khi nói về mau thuận giữa các lực lượng trong xã hội thì thông thường là nhóm chæ giữa các giai tầng (giai cấp, tầng lớp). Nhờ nhờ vậy thì hiện nay có sự mau thuận, xung nổi lời ích giữa nhóm xã hội, hay nhóm lời ích thì coi thuộc nhóm mau thuận giai tầng hay không?

- Cách thứ ba, hiện nay, chúng ta thông thường nói lên các mau thuận lời ích giữa các nhóm nhỏ “các nhóm xã hội”, “nhóm cũn dân” hay “các nhóm lời ích”. Vậy nhóm xã hội và nhóm lời ích có chæ chæ nhau hay không? Do vậy, cần có khai quật riêng về loại mau thuận này mà khai niệm giai cấp, hay giai tầng thông không bao quát hết.

Chúng tôi cho rằng, khi nói tới mau thuận, xung nổi lời ích trong xã hội không thể nói chung chung, với cách gọi thông thường nhờ cách tiếp cận thối nhất, hay thối hai, dù thông thường coi thể hiểu nhờ vậy... Khi nói tới mau thuận, xung nổi lời ích giữa các nhóm xã hội (ở nước ta cũng sử dụng khái niệm này) thì các nhóm xã hội này có thể chæ chæ thành nhóm lời ích (nhất là lời ích kinh tế). Ngay trong y tế giáo dục cũng có khía cạnh lời ích kinh tế Thóc ra, mau thuận giữa “các nhóm người” về lời ích, nhất là kinh tế mau thuận nhóm lời ích, nhất là nhóm trực lời và nhóm thiệt hại.

